

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ก้าวสำคัญสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
Early Intervention is an Important Step for Children with Special Needs

รับบทความ	11/05/2023
แก้ไขบทความ	11/07/2023
ยอมรับบทความ	29/08/2023

ชนนบ พุทธิยมงคลกุล¹
ชนิดา มิตรานันท์²
Chananop Phutthiyamongkhonkul
Chanida Mitranun

บทคัดย่อ

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อตัวเด็กและครอบครัว ซึ่งการให้บริการจะดำเนินการตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี หากเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการช่วยเหลือหรือการกระตุ้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา การสื่อสาร สังคม อารมณ์ และการปรับตัว และพัฒนาศักยภาพของเด็กที่เหลืออยู่ นั้นจะมีความพร้อมหรือใกล้เคียงเด็กปกติมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญมากและถือว่าเป็นก้าวที่สำคัญที่สุดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากเป็นช่วงของการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโตด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์สูงสุดของเด็ก ผ่านขั้นตอนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ดังนี้ 1) การรับเด็กหรือการค้นหาเด็ก 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลรายบุคคล 3) การประเมินพัฒนาการ 4) การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)/ การให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) 5) การจัดประสบการณ์/กิจกรรมที่เหมาะสม 6) การประเมินความก้าวหน้า 7) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อ

คำสำคัญ: เด็กที่มีความต้องการพิเศษ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ก้าวสำคัญ

¹นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
Ed.D. Student Department of Special Educational Faculty of Education Srinakharinwirot University, Watthana District, Bangkok.

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
Assistant Professor, Ph.D. Faculty of Education Srinakharinwirot University, Watthana District, Bangkok.

Abstract

Early intervention for children with special needs are essential to the child and his/her family. The service will be carried out from birth to 6 years of age if children with special needs are helped or stimulated in their physical, intellectual, communication, social, emotional and adaptive development. And develop the potential of the remaining children will be ready or as close to normal children as possible. Especially during the birth until the age of 3 years. This is a very important and considered the most important milestone for a child with special needs. Because it is the period of learning and development of the child's highest physical, mental, intellectual and emotional growth. Through the process of providing early support services as follows: 1) Child pick-up or Child search 2) Individual data collection 3) Developmental assessment 4) Individualized Education Program (IEP)/ Individualized Family Services Plan (IFSP) 5) Appropriate experiences/activities 6) Progress assessment 7) Supervision, follow-up, evaluation and referral.

Keywords: *Children with special needs, early intervention, important step*

บทนำ

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะมีการระบุความต้องการทางกายภาพ อารมณ์ สังคม และตามความต้องการจำเป็นตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษถ้าไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูตั้งแต่แรกพบความพิการหรือแรกตรวจพบความผิดปกติอาจากต่อการรักษา และอาจทำให้มีลักษณะความพิการมากกว่าเดิม เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความพิการเพิ่มมากขึ้นและลดภาวะความเสี่ยงความพิการที่อาจแทรกซ้อน (U.S. Department of Treasury, 2006: 4; ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ, 2552: 52; สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551: 9; กระทรวงศึกษาธิการ, 2566: ออนไลน์) จึงต้องช่วยเหลือเด็กโดยเร็วที่สุดเมื่อพบว่ามีความเสี่ยงหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความต้องการพิเศษและมุ่งให้การช่วยเหลือส่งเสริมให้ได้เต็มศักยภาพตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล หากเด็กได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแล้ว เด็กจะมีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติมาก ดังนั้นการให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงถูกบรรจุไว้ในกฎหมายการศึกษาพิเศษของประเทศออสเตรเลีย (National Disability Insurance Agency, 2019: online)

ในส่วนของประเทศไทย แม้จะมีพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2534 ทั้งยังยอมรับนโยบายที่องค์การยูเนสโกประกาศให้ทั่วโลกจัดการศึกษาเพื่อปวงชนก็ตาม แต่การจัดการศึกษาและการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2537: 34) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้รวมเอาศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประเภทหนึ่ง ซึ่งถือว่าการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เป็นกระบวนการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่เมื่อทราบว่ามีความต้องการพิเศษ โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเด็กให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีอยู่โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล และตามขอบข่ายของการดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยมีสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่สำคัญด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายใต้โครงสร้างการบริหารงานของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ (สุจิตรพร สีนัน, 2550: 25)

จะเห็นได้ว่าการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจะจัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีอายุระหว่าง 0 - 6 ปี และครอบครัวจะได้รับการช่วยเหลือจากครูและผู้ให้บริการด้านการศึกษาพิเศษและการศึกษาทั่วไปที่ร่วมมือกันในการวางแผนและให้บริการต่าง ๆ เช่น การวางแผนและจัดหาบริการการศึกษาพิเศษ การทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและแหล่งข้อมูลสำหรับครอบครัว ตั้งแต่การส่งต่อและการให้บริการไปจนถึงการเปลี่ยนไปสู่สถานรับเลี้ยงเด็ก (Sheppard & Moran, 2021: online) หรือช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการที่ดีขึ้นสามารถเข้าโรงเรียนในระดับที่เหมาะสมต่อไปได้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558: 40)

ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

“เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ Children with Special Needs” เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในขอบเขต 3 ประการ คือ 1) ความบกพร่อง (Impairment) หมายถึง มีการสูญเสียหรือมีความผิดปกติของร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เช่น กลุ่มอาการดาวน์ เด็กพิการทางร่างกายประเภทต่าง ๆ 2) ไร้สมรรถภาพ (Disability) หมายถึง การมีข้อจำกัดใด ๆ หรือการขาดความสามารถอันเป็นผลมาจากความบกพร่องจนไม่สามารถกระทำกิจกรรมในลักษณะหรือภายในขอบเขตที่ถือว่าปกติสำหรับมนุษย์ได้ เช่น การไร้ความสามารถทางอุปนิสัย การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง เช่น เด็กออทิสติก ซึ่งบกพร่องทางการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) ความเสียเปรียบ (Handicap) หมายถึง การมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคกีดกันจนทำให้ไม่สามารถบรรลุการกระทำตามบทบาทปกติได้สำเร็จ เช่น การเสียเปรียบ ทางความจำ การเสียเปรียบทางกายที่ไม่เป็นอิสระจนต้องพึ่งพิงผู้อื่น การเสียเปรียบทางการเคลื่อนไหว ทางด้านการทำ

กิจกรรม รวมถึงการเสียเปรียบทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เช่น เด็กในชุมชนแออัด หรือเด็กเร่ร่อนซึ่งเสียเปรียบกว่าเด็กอื่นในด้านสังคมและเศรษฐกิจ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์, ม.ป.ป.: 2)

ดังนั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเด็กที่มีความต้องการเฉพาะด้านตามความต้องการ ของแต่ละบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งสามารถพบได้ตั้งแต่แรกเกิดหรือภายหลังก็ได้ และเด็กมีความจำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติหรือใกล้เคียงปกติมากที่สุด

ความหมายของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นการจัดโปรแกรมที่เป็นระบบในการจัดบริการด้านต่าง ๆ โดยเร็วที่สุดแก่เด็กที่มีความเสี่ยงทุกระดับทันทีตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความพิการหรือความบกพร่อง โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาแก่พ่อแม่ และครอบครัว ทั้งนี้มุ่งพัฒนาเด็กให้ได้รับการทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย การบำบัดรักษา ตลอดจนการป้องกันความพิการหรือความบกพร่องที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้มีพัฒนาการไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกับเด็กปกติหรือใกล้เคียงเด็กปกติมากที่สุด (สุวิมล อุดมพิริยะศักย์, 2537: 34) ซึ่งจะดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการมีการจัดทำแผนการช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในวัยเรียนที่มีความพิการหรือความบกพร่อง โดยลดข้อจำกัดของเด็กเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างปกติ (Hallahan & Kaufman, 1998: 74)

ทั้งยังเป็นการช่วยให้เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐาน และทักษะใหม่ที่มีผลต่อพัฒนาการในช่วง 6 ขวบปีแรกของชีวิต หรือวัยก่อนเข้าโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านความคิดและสังคม เช่น ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านสื่อสาร ด้านสังคม การช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น รวมถึงการบริการที่ตอบสนองความต้องการจำเป็น เช่น การให้บริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการคำปรึกษา และฝึกฝนการเลี้ยงดูแก่ครอบครัว การให้บริการทางการแพทย์ การให้บริการทางโภชนาการ และการฟื้นฟูอื่น ๆ (Center for Parent Information and Resources, 2014: online; Heward, 2000: 40-41) ที่เด็กยังไม่ได้รับการตอบสนองในบริบทปกติและไม่มีการสนับสนุนเป็นพิเศษในวัยแรกเริ่มจนถึงวัยเรียน ทั้งที่บ้านหรือครอบครัวที่ตรงกับความต้องการจำเป็นใน ด้านความบกพร่องทางร่างกาย ประสาทสัมผัส การเรียนรู้ หรือการสื่อสารที่ล่าช้า ความบกพร่องด้านสังคม อารมณ์ หรือพฤติกรรม หรือความบกพร่องอื่น ๆ ร่วมกัน (Education Counts, 2007: online)

ดังนั้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงเป็นการจัดโปรแกรมที่มีขั้นตอนการให้บริการกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเร็วที่สุดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความบกพร่อง เพื่อให้เด็กได้รับการที่จำเป็นในด้านบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษมากที่สุด

ความสำคัญของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นช่วงเวลาของการให้บริการที่สำคัญมากสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเตรียมความพร้อมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ ตลอดจนทักษะพื้นฐานการช่วยเหลือตนเอง ทักษะพื้นฐานทางสังคมและการสื่อสาร ทักษะการทำงานของกลุ่มเนื้อมัดใหญ่และกลุ่มเนื้อมัดเล็ก พฤติกรรมพัฒนาการตามวัย ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ ให้สามารถเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่อไปได้รวมทั้งการเตรียมความพร้อม ในระยะเชื่อมต่อของระบบการเปลี่ยนผ่านตามศักยภาพของเด็กที่เหลืออยู่ให้มีความพร้อมก่อน การเข้าเรียน เพื่อป้องกันและส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งปัจจัยทางด้านร่างกาย และสภาพแวดล้อม โดยให้บริการในรูปแบบของโปรแกรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Hoover, 2001: 3; The Law Office of Meagan Nuñez, 2018: online; สุจิตพร สีฝั้น, 2550: 26)

หากการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสามารถทำได้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการหรือความบกพร่องจะได้ผลดีมาก โดยครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มคือการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการและการเตรียมความพร้อม (Dettmer & Thurston, 1996: 27) ผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ตั้งแต่ที่รู้หรือพบว่าลูกมีความพิการหรือมีความบกพร่อง มีความเข้าใจในปัญหาพฤติกรรมอาการตั้งแต่แรกเริ่ม จะได้วางแผนการฝึกพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งร่างกาย และจิตใจให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เร็วเท่าใดโอกาสที่จะมีพัฒนาการที่ดียิ่งอย่างต่อเนื่องก็จะได้เร็วเท่านั้น และอาจมีความคล้ายคลึงกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2558: 7) ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงของหลักการการจัดการศึกษาปฐมวัยและหลักการการจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความเชื่อมโยงของหลักการการจัดการศึกษาปฐมวัยและหลักการการจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

หลักการการจัดการศึกษาปฐมวัย	หลักการการจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	2. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการ
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก	3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิด
4. การบูรณาการการเรียนรู้	4. พัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิด
5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ พัฒนาการของเด็ก
6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	6. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ดังนั้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงมีความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 3 ปี เป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นช่วงของการเรียนรู้และพัฒนาการสูงสุดของเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ หากเด็กได้รับกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพที่เหลืออยู่หรือได้รับการช่วยเหลือเร็วเท่าใดโอกาสที่จะพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องก็จะได้เร็วเท่านั้น การจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีส่วนที่แตกต่างจากเด็กปฐมวัย คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการควรจัดตั้งแต่แรกเกิด มีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้พัฒนาการของเด็กโดยการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในการดำเนินการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของประเทศไทยในปัจจุบัน

ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบัน (National Institute for the Mentally Handicaped, 2008: 12-13; Ministry of Children and Family Development British and Columbia, 2009: 8-12; U Thein Oak Sein, 2016 อ้างถึงใน เกตอรอินท์ พิทักษ์ชญากุล, 2562: 35; สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2537: 35-36; สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558: 10; เกตอรอินท์ พิทักษ์ชญากุล, 2562: 36; รุ่งนภา อุบลลี, 2562: 20; ประภาศรี นันทน์ถุมิต, ม.ป.ป.: 60-61) กำหนดไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 สังเคราะห์ขั้นตอนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ร.ก.	ขั้นตอน	Ministry of Children and Family Development British and Columbia	National Institute for the Mentally Handicaped	U Thein Oak Sein	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์	ประภาศรี นันทน์ถุมิต	เกตอรอินท์ พิทักษ์ชญากุล	รุ่งนภา อุบลลี	ความถี่
1	ค้นหา/ค้นพบเด็ก			✓			✓	✓	✓	4
2	การเก็บรวบรวมข้อมูลรายบุคคล				✓			✓	✓	3
3	การคัดกรองประเภทความพิการ	✓		✓	✓			✓		4
4	การประเมินความสามารถพื้นฐาน				✓	✓	✓	✓	✓	5
5	ประเมินพัฒนาการ	✓	✓	✓	✓	✓			✓	6
6	ส่งต่อภายใน	✓	✓		✓	✓				4

ตารางที่ 2 สังเคราะห์ขั้นตอนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ต่อ)

ที่	ขั้นตอน	Ministry of Children and Family Development British and	National Institute for the Mentally Handicaped	U Thein Oak Sein	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์	ประภาศรี นันทน์ถนอมิต	เกตอรอินท์ พิทักษ์ชญากุล	รุ่งนภา อุบลี	ความถี่
7	การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	7
8	การให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP)	✓	✓	✓			✓	✓		5
9	การนำแผนสู่การปฏิบัติ							✓		1
10	การจัดประสบการณ์/กิจกรรมที่เหมาะสม	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
11	ประเมินความก้าวหน้า	✓			✓	✓	✓	✓	✓	6
12	นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อ	✓		✓	✓			✓	✓	5
13	ส่งต่อภายนอก/เปลี่ยนผ่านสู่ระบบโรงเรียน	✓	✓		✓	✓				4
14	สร้างเครือข่าย	✓								1
15	รายงานการติดตามหลังการให้บริการ							✓		1
16	การสิ้นสุดกระบวนการให้บริการ	✓		✓						2

ดังนั้นสรุปได้ว่า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประกอบด้วย 1) การรับเด็กหรือการค้นหาเด็ก 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลรายบุคคล 3) การประเมินพัฒนาการ 4) การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)/การให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) 5) การจัดประสบการณ์/กิจกรรมที่เหมาะสม 6) การประเมินความก้าวหน้า 7) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อ

ประโยชน์ของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหากมีการดำเนินการตั้งแต่แรกพบความพิการจะส่งผลให้การพัฒนามีคุณภาพสูง สามารถเปลี่ยนวิถีพัฒนาการของเด็กและผลลัพธ์ที่ดีสำหรับเด็ก ครอบครัว และชุมชนได้ หากได้รับการพัฒนาให้เห็นในเชิงบวกจะส่งผลต่อพัฒนาการต่าง ๆ รวมถึงสุขภาพ ภาษาและการสื่อสาร พัฒนาการทางปัญญา พัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งครอบครัวจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการตอบสนองความต้องการพิเศษของบุตรหลานได้ดีขึ้นตั้งแต่อายุน้อยและตลอดชีวิต อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่อสังคม ได้แก่ การลดภาระทางเศรษฐกิจผ่านความสำเร็จทางวิชาการและความต้องการพิเศษสำหรับการศึกษาที่ลดลง (The National Early Childhood Technical Assistance Center, 2011: online) เป็นการเพิ่มความเข้าใจกัน การทำงานร่วมกันในครอบครัว เพิ่มความสามารถของเด็กในการทำ ความเข้าใจ และจัดการกับสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชน เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มีการจัดหาทรัพยากรที่หลากหลายและครบวงจรให้กับครอบครัวให้ครอบครัวสามารถเลี้ยงดูได้ และผู้ปกครองจะรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการของลูก (The Law Office of Meagan Nuñez, 2018: online; Guralnick & Bruder, 2019: online)

แสดงให้เห็นว่าการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม มีประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว และชุมชน (Hanson & Lynch, 1989: online; Morrison, 2001) คือ

1) ประโยชน์ต่อตัวเด็ก จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีความสามารถในการเรียนรู้ สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ ทำให้เด็กมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ประกอบอาชีพตามระดับความสามารถได้ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถก่อให้เกิดความมั่นใจและความเคารพในตัวเอง รวมทั้งก่อให้เกิดกำลังใจ และความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ป้องกันภาวะที่ไม่พึงประสงค์ในกรณีเด็กที่มี Cerebral Palsy

2) ประโยชน์ต่อครอบครัว เป็นการช่วยลดความเครียดหรือความซึมเศร้าของผู้เลี้ยงดู เนื่องจากการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถช่วยให้ผู้เลี้ยงดูเกิดความรู้สึกว่าตนมีความสามารถในการแสดงบทบาทของผู้เลี้ยงดูที่ดีได้ สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กให้มีความสามารถในการเรียนรู้ ทำให้ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้เหมือนครอบครัวอื่น ๆ สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เห็นใจและกล้าเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนเสริมกำลังใจและความมั่นใจในการเลี้ยงดูเด็ก ทำให้พ่อแม่และครอบครัวเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขจุดด้อยและเริ่มจุดเด่นให้กับเด็ก

3) ประโยชน์ต่อสังคม จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่งเสริมทักษะการช่วยเหลือตัวเอง ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของสังคม

ตลอดจนการพัฒนาอาชีพ และการดูแลตนเอง ไม่ให้เป็นภาระของสังคม ช่วยลดค่าใช้จ่ายของทางราชการที่ใช้ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม

ดังนั้นหากเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความบกพร่องจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับตัวเด็กเองจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ ทำให้เด็กมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองใกล้เคียงกับเด็กปกติทั่วไป และยังเป็นประโยชน์กับครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เห็นใจกัน กล่าวเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น และให้กำลังใจกัน ตลอดจนก่อให้เกิดประโยชน์กับสังคม ไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นภาระของสังคม และช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ใช้ ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม และทำให้สังคมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

บทสรุป

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสิ่งดีที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เมื่อได้รับการตรวจวินิจฉัยว่าบุตรหลานของตนเองมีความเสี่ยงหรือมีความพิการหรือมีความบกพร่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปี ซึ่งเป็นช่วงของเรียนรู้และพัฒนาการสูงสุดของเด็ก ในด้านร่างกาย สติปัญญา การสื่อสาร สังคม อารมณ์ และการปรับตัว เพื่อให้เด็กได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาโดยเร็วที่สุดอันจะส่งผลให้เด็ก มีพัฒนาการใกล้เคียงเด็กปกติมากที่สุด โดยต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและนักสหวิชาชีพ เช่น ครูการศึกษาพิเศษ แพทย์ นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด เป็นต้น ให้สามารถเข้ารับบริการได้ที่สถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และโรงพยาบาลของรัฐบาล เช่น สถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 4, 2566, จาก <https://www.moe.go.th/พระราชบัญญัติการจัดการ/>
- เกตอรอินท์ พัทธ์คชญากุล. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุรินทร์ สารีคำ. (2560). การพัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ วัยเรียนตามบ้าน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ประภาศรี นันทน์ภูมิ. (ม.ป.ป.). **การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.**
กรุงเทพฯ: สาขาวิชาพัฒนาการและการเจริญเติบโต ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะ
แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์. (ม.ป.ป.). **เอกสาร
ประกอบการบรรยาย สื่อความรู้เพื่อเครือข่ายเด็กพิเศษ เพื่อถูกรักโครงการพัฒนาเครือข่าย
การดูแลและส่งเสริมสุขภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** สงขลา: มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- รุ่งนภา อุบลี. (2562). **คู่มือปฏิบัติงานหลักเรื่อง งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความ
พร้อมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนส่งต่อโรงเรียนเรียนร่วม.** พระนครศรีอยุธยา:
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ. (2552). **แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพคน
พิการ โดยชุมชน (CBR Guidelines).** กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สุจิตรพร สีผืน. (2550). **การพัฒนาแบบการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ จากระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน.**
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. (2537). **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
การอบรมครูการศึกษาพิเศษประจำปี.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2551). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
พุทธศักราช 2550.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2558). **หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษา
พิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ.
- Center for Parent Information and Resources. (2014). **Key terms to know in special
education.** Retrieved January 31, 2023, from [https://www.parentcenterhub.org/
keyterms-specialled](https://www.parentcenterhub.org/keyterms-specialled)
- Dettmer, P. A. & Thurston L. P. (1996). **Consultation, collaboration, and teamwork for
student with special needs** (2nd ed.). Boston: Ally and Bacon.

- Education Counts. (2007). **State of education in New Zealand: 2007**. Retrieved January 31, 2023, from https://www.educationcounts.govt.nz/publications/80898/state_of_education_in_new_zealand/17097.
- Elkins, J. & Ashman, A. F. (1994). **Educating children with special needs**. New York: Prentice Hall.
- Gearheart, B. R. (1980). **Special education for the 80s**. St. Louis, MO: Mosby.
- Guralnick, M. J. & Bruder, M. B. (2019). Early intervention. In J. L. Matson, Ed.. **Handbook of intellectual disabilities – integrating theory, research, and practice**. Retrieved February 7, 2023, from https://depts.washington.edu/chdd/guralnick/pdfs/Guralnick_Bruder_Chapter_on_Early_Intervention_from_Handbook_of_Intellectual_Disabilities.pdf
- Hallahan, D. P. & Kaufman J.M. (1998). **Exceptional Children: Introduction to Special Education** (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Hanson, M. J. & Lynch, E. W. (1989). **Early intervention: Implementing child and family services for infants and toddlers who are at risk or disabled**. Retrieved February 7, 2023, from <https://scirp.org/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1514997>
- Heward, W. L. (2000). **Exceptional children: An introduction of special education**. USA: Prentice-Hall.
- Hoover, P. J. (2001). **Mothers' perceptions of the transition process from early intervention to early childhood special education: Related stressors, supports, and coping skills**. Doctoral dissertation. Virginia State University. Blacksburg, VA.
- Sheppard, M. E. & Moran K. K. (2021). **The role of early care providers in early intervention and early childhood special education**. Retrieved February 7, 2023, from <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-021-01225-x>
- Ministry of Children and Family Development British and Columbia. (2009). **Early intervention therapy program guidelines**. British Columbia: Ministry of Children and Family Development British and Columbia
- Morrison, G. S. (2001). **Early childhood education today** (8th ed.). New Jersey: Merrill Prentice.

National Disability Insurance Agency. (2019). **Governance**. Retrieved February 3, 2023, from <https://www.ndis.gov.au/about-us/governance>

National Institute for the Mentally Handicaped. (2008). **Organization of early intervention services**. India: National Institute for the Mentally Handicaped (NIMH).

The National Early Childhood Technical Assistance Center (NECTAC). (2011). **The importance of early intervention for infants and toddlers with disabilities and their families**. Retrieved January 31, 2023, from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED522123.pdf>

The Law Office of Meagan Nuñez. (2018). **Importance of early intervention for children with special needs**. Retrieved January 31, 2023, from <https://www.sdspecialattorney.com/blog/2018/06/importance-of-early-intervention-for-children-with-special-needs/>

U.S. Department of Treasury. (2006). **Early intervention 2005-2006 budget paper No. 3**. New York: U.S. Department of Treasury.